

**Raftul
Denisei**

Colecție coordonată de
DENISA COMĂNESCU

**CORMAC
MCCARTHY
STELLA MARIS**

Traducere din engleză și note de
IULIA GORZO

HUMANITAS
fiction

Redactor: Raluca Popescu
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
DTP: Dragoș Dumitrescu, Veronica Dinu

Tipărit la Master Print Super Offset

CORMAC McCARTHY
STELLA MARIS
Copyright © 2022 by Cormac McCarthy
All rights reserved.

© HUMANITAS FICTION, 2023, pentru prezenta versiune în limba română

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
MCCARTHY, CORMAC
Stella Maris / Cormac McCarthy; trad. din engleză și note
de Iulia Gorzo. – București: Humanitas Fiction, 2023
ISBN 978-606-097-324-9
I. Gorzo, Iulia (trad.; note)
821.111

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0723/684 194

STELLA MARIS
Black River Falls, Wisconsin

Inaugurată în 1902

Începând din 1950 devine o instituție laică,
un ospiciu pentru pacienții cu afecțiuni psihiatrice.

Spital

Cazul 72-118

27 octombrie 1972

Pacienta e o femeie de douăzeci de ani caucaziană/
evreică. Atrăgătoare, posibil anorexică. A ajuns la instituție
în urmă cu șase zile, după toate aparențele cu autobuzul și
fără bagaje. Internată de doctorul Wegner. Pacienta avea în
poșetă o pungă de plastic plină cu bancnote de o sută de
dolari – cu totul peste patruzeci de mii de dolari – pe care
a încercat să i-o dea asistentei de la recepție. Pacienta e
doctorandă în matematică la Universitatea Chicago și a
fost diagnosticată cu schizofrenie paranoidă, cu un istoric
îndelungat de halucinații vizuale și auditive. Două internări
preliminare în aceeași instituție.

I

Bună ziua. Sunt doctorul Cohen.

Nu sunteți doctorul Cohen la care mă așteptam.

Îmi pare rău. Vă referiți la doctorul Robert Cohen.

Da. Presupun că doctori Coheni sunt pe toate drumurile.

Probabil. Cum vă simțiți? Sunteți bine?

Dacă sunt bine?

Da.

Sunt la balamuc.

Ei. În afară de asta, zic.

De când sunteți în domeniu?

De vreo paisprezece ani.

O să înregistrați.

Cred că așa ne-a fost înțelegerea. Sunteți de acord?

Să zicem. Vă confundasem cu altcineva când mi-am dat acordul.

Nu sunteți de acord.

Ba da. E în regulă. Deși trebuie spus că am fost de acord doar să vorbim. Nu și să urmez vreo terapie.

Da. Aveți vreo întrebare pentru mine? Înainte să începem.

Am început deja. Cum ar fi?

Poate îmi spuneți câte ceva despre dumneavoastră.

Frățioare.

Nu?

Ne ținem de șablon?

Poftim?

Lăsați. Problema e că sunt destul de naivă să-mi tot închipui că pot exista și demersuri de felul ăsta pe care jargonul să nu le facă total implauzibile.

Care-i problema? Tonul meu?

Nici o problemă. Facem cum spuneți. Ce naiba.

Mă rog. N-aș vrea să începem cu stângul. Mă gândeam doar că poate vreți să-mi povestiți câte ceva despre cum ați ajuns aici.

N-aveam unde să merg în altă parte.

Dar de ce aici.

Mai fusesem aici.

Atunci prima oară de ce?

Pentru că n-am fost primită la Coletta.

Dar de ce Coletta?

Acolo au trimis-o pe Rosemary Kennedy. După ce taică-său i-a pus să-i scoată creierul.

Aveți vreo legătură cu familia lor?

Nu. Nu știam nimic despre clinicile de psihiatrie. M-am gândit și eu așa că dacă ei au ales locul ăla, probabil că e ceva de capul lui. Cred că, de fapt, i-au scos creierul în altă parte.

Vă referiți la lobotomie.

Da.

De ce i-au făcut așa ceva?

Pentru că era ciudată și taică-su stătea cu frică să n-o fută vreunul. Nu corespundea așteptărilor lui tati.

E adevărat?

Da. Din păcate.

De ce ați simțit nevoia să mergeți undeva?

De data asta, vreți să spuneți?

Da. De data asta.

Așa pur și simplu. Plecasem din Italia. Unde fratele meu e în comă. Îmi tot cereau permisiunea să-l deconecteze de la aparate. Voiau să semnez actele. Așa că am fugit. N-am știut ce altceva să fac.

Nu v-a lăsat inima să faceți asta? Să-l debransați de la aparate?

Exact.

E în moarte cerebrală?

Nu vreau să vorbesc despre fratele meu.

Bine. Spuneți-mi doar de ce e în comă.

A făcut un accident de mașină. Era pilot de curse. Chiar nu vreau.

În regulă. Aveți vreo întrebare pentru mine?

Despre ce?

Orice. Despre mine, dacă doriți. Pot să-ți spun Alicia?

Vreți să vă pun întrebări despre dumneavoastră.

Dacă vrei. Da.

Predați la universitate.

La Madison. Da.

Știu unde e universitatea. Vă îmbrăcați destul de bine pentru un profesor universitar.

Mulțumesc.

N-a fost un compliment. Nu sunteți psihanalist.

Sunt psihiatru.

Nu sunteți medic.

Ba da. Chiar da.

Altceva?

Sunt însurat. Am doi copii. Soția mea se ocupă de un program municipal pentru copii. Am patruzeci și trei de ani.

Ce vicii secrete aveți?

N-am. Tu?

Fumez câte o țigară din când în când. Nu beau și nu mă droghez. Nici medicamente nu iau. Presupun că n-aveți țigări.

Nu. Îți pot aduce.

Bine.

Altceva?

Am conversații clandestine cu personaje chipurile inexistente. Mi-au ieșit vorbe că-mi place să duc bărbații de știți dumneavoastră ce, dar nu cred că e adevărat. Oamenii par să mă considere interesantă, dar am cam renunțat să vorbesc cu ei. Vorbesc cu colegii mei de balamuc.

Nu vorbești cu alți matematicieni?

Acum nu. Mă rog. Cu unii.

Dar de ce?

Poveste lungă.

Mai studiezi matematică?

Nu. Nu ceea ce ați numi dumneavoastră matematică.

Cu ce fel de matematică te-ai ocupat?

Topologie. Teoria toposului.

Dar nu mai faci asta.

Nu. M-am luat cu altele.

Cu ce anume te-ai luat?

Topologie. Teoria toposului.

Poate mai bine să lăsăm matematica pe altă dată.

De acord. Oricum nu știam ce fac.

Mă surprinde ce aud. Nu te puteau ajuta ceilalți matematicieni?

Nu. Nici ei nu știau.

Sigur nu te deranjează să înregistrăm?

Sigur. Dar dacă zic fut sau ceva de genul ăsta? De fapt, cred că am și zis. De fapt, uite că iar am zis.

Nu știu. Cred că înțelegerea a fost că nu ai dreptul să editezi.

Nu vorbeam serios.

Oh.

Bine, ziceți-mi Alicia. Mai bine decât Henrietta.

Nici acum nu vorbești serios.

Nu.

Bun. Nu vrei să-mi spui nimic despre fratele tău?

Începe să sune ca programul Eliza. Nu. Nu vreau. Să spun.

Programul informatic de psihiatrie.

Da.

În regulă. Despre ce-ai vrea să vorbești?

Nu știu. Cred că vreau doar să mă dau deșteaptă. Dacă vreți să vorbiți pe bune cu mine, va trebui renunțăm la căcaturi măcar parțial. Nu-i așa? Sau așa-i?

Așa-i. Cred că ai perfectă dreptate.

Ca de pildă ăsta.

Ăsta-i un căcat?

Sigur că e un căcat. Nu credeți nici de-al naibii că am perfectă dreptate.

Înțeleg.

Și vă rog să nu spuneți „înțeleg“.

Înseamnă că încerc să-ți înțeleg punctul de vedere, atâta tot. Ții legătura cu cineva?

Vă referiți la oameni adevărați?

Da, de preferință.

Nu prea.

Nici un matematician? Nimeni de la universitate?

Am crezut că nu discutăm despre matematică.

În regulă.

Îi mai scriu lui Grothendieck, dar a plecat de la IHES și nu-mi răspunde. Ceea ce nu mă deranjează. Nici nu aștept răspuns.

E matematician?

Da. Sau era.

Unde trăiește?

Nu știu unde trăiește. Presupun că e tot în Franța.

Nu e un nume prea franțuzesc.

Nu e deloc un nume franțuzesc. Pe taică-su l-a chemat Șapiro. Și mai târziu Tanarov. N-are nici un fel de cetățenie. În război a fost un copil refugiat. S-a ascuns. A fugit ca să nu fie omorât. Taică-su a murit la Auschwitz.

Unde trimiți scrisorile?

La IHES. Nu știți cine e, nu-i așa?

Nu.

Nu-i nimic. Am fost prieteni. Suntem prieteni. Avem în comun o atitudine sceptică.

Față de ce?

Față de matematică.

Nu sunt sigur că am înțeles.

Nu face nimic.

Sunteți sceptici față de matematică?

Da.

Disciplina te-a dezamăgit cumva? Nu-mi dau seama cum poți fi sceptică față de un întreg domeniu.

Știu.

Dar te-a dezamăgit.

Putem spune și așa.

Cum anume?

Mă rog. În cazul nostru, tartorii au fost o ceată de ecuații cu derivate parțiale malefice, aberante și total

răuvoitoare care au conspirat să-și extragă propria realitate dintre circuitele îndoielnice ale minții creatorului lor într-un fel asemănător cu rebeliunea descrisă de Milton și să arboreze propriul drapel ca națiune independentă, care nu dă socoteală nici omului și nici lui Dumnezeu. Ceva de genul ăsta.

Întrebările mele ți se par naive.

Îmi pare rău. Nu. Nu mi se par. Nu e vina celui care întreabă.

E un matematician de renume prietenul tău?

Grothendieck. E considerat de mulți matematicianul cel mai important al secolului douăzeci. Dacă trecem cu vederea faptul că Hilbert, Poincaré, Dedekind și Cantor au trăit cu toții în secolul douăzeci. Ceea ce e corect, din moment ce contribuțiile lor majore au fost în secolul al nouăsprezecelea. Și nu mă omor după von Neumann.

Îmi pare rău, dar nu cunosc aceste nume.

Știi. Nu contează. Mă rog, de fapt contează. Dar e în regulă.

Grothendieck.

Da.

Ai lucrat cu el?

Nu știu dacă se poate considera lucrat. Discutam o grămadă. El venea la institut în fiecare marți. Și-l vizitam mereu acasă. Mâncam cu familia lui. Apoi stăteam de vorbă până noaptea târziu. Într-un fel, eram amândoi în același cuib de cuci. Institutul a fost înființat pentru el și pentru alt matematician, Dieudonné, de către un rus bogat pe nume Motchane – dacă așa l-o chema pe numele adevărat – care era nebun de legat. După modelul IAS. De la Princeton. Oppenheimer a fost consultant acolo. L-am frecventat și eu un an, dar pe atunci fondurile erau